

Informeret samtykke til behandling, regional retningslinje

Formål

At sikre, at personalet giver målrettet og fyldestgørende information om institutionens konkrete behandlingstilbud, således at patienten bliver i stand til at træffe en selvstændig beslutning om behandlingsvalg.

Patientgruppe / Patientforløb / Anden målgruppe

Alle patienter der skal i gang med et behandlingsforløb.

Definition af begreber

Informeret samtykke:

Ved informeret samtykke forstås et samtykke, der er givet på grundlag af fyldestgørende information fra en sundhedsperson.

Stiltiende samtykke:

Foreligger når patientens signaler og opførsel må forstås således, at der foreligger et samtykke på baggrund af den givne information. Hvis sundhedspersonen er det mindste i tvivl, om der er tilladelse fra patienten, bør der udtrykkeligt indhentes mundtligt samtykke.

Fyldestgørende information:

Informationen skal give en forståelig fremstilling af sygdommen, undersøgelsen og den påtænkte behandling. Informationen skal omfatte oplysninger om relevante forebyggelses-, behandlings- og plejemuligheder, herunder oplysninger om andre, lægefagligt forsvarlige behandlingsmuligheder, samt oplysninger om konsekvenserne af, at der ingen behandling iværksættes.

Fremgangsmåde

Før behandlingen påbegyndes skal personalet indhente patientens informerede samtykke, medmindre andet følger af lovgivning eller bestemmelser.

Et samtykke skal være givet, så det klart fremgår, hvilken konkret behandling samtykket gives til. Endvidere skal samtykket gives til en behandling, der skal foretages i nærmeste fremtid. Forud for indhentning af informeret samtykke gives fyldestgørende mundtlig information, som kan suppleres med skriftlig information. Skriftlig information kan dog ikke stå alene (jf. retningslinje 2.2.2 Skriftlig information i behandlingsforløbet).

Informationen skal være mere omfattende, når behandlingen medfører nærliggende risiko for alvorlige komplikationer og bivirkninger. Skønnes patienten i øvrigt at være uvidende om forhold, der har betydning for patientens stillingtagen, skal sundhedspersonen ærligt oplyse herom, medmindre patienten har frabedt sig information.

Informationen er en dialog mellem patient og eventuelt pårørende samt behandler.

Informationen skal gives på en hensynsfuld måde og være tilpasset patientens individuelle forudsætninger med hensyn til psykiske tilstand, alder, modenhed og erfaringer.

Der skal informeres om:

- Helbredstilstand
- Den påtænkte behandling

- Formålet med behandlingen
 - Mulige konsekvenser, herunder eventuelle risici for komplikationer og bivirkninger
 - Relevant forebyggelse
 - Behandlings- og plejemuligheder, herunder andre lægefagligt forsvarlige behandlingsmuligheder.
 - Oplysning om konsekvenser af ingen behandling
 - Andre forhold, der kan være af betydning for patientens stillingtagen, som patienten skønnes uvidende om
 - Videregivelse af informationer til andet sundhedsfagligt personale. Patienten informeres om retten til at modsætte sig denne videregivelse.
- For en række patientgrupper gælder særlige forhold om informeret samtykke:

Mindreårige patienter:

For at kunne give informeret samtykke skal patienten være fyldt 15 år, men patienten skal uanset alder på passende vis informeres og inddrages i drøftelserne af behandling. Hvis en person mellem 15-17 år ikke er i stand til at forstå konsekvenserne af sin stillingtagen, skal forældremyndighedens indehaver give samtykke. Dette skal fremgå i journalen.

Tavshedspligt overfor forældre kan imidlertid være nødvendig, hvis der er afgørende hensyn til barnet og dets forhold til forældrene fx i tilfælde af lægelig behandling af barnet eller den unge i relation til seksuallivet, eller hvis en videregivelse kan give anledning til alvorlige konflikter. Oplysning om, at barnet eller den unge er i live eller opholdssted, skal altid videregives til forældrene.

Patienter med øjeblikkeligt behandlingsbehov:

Hvis øjeblikkelig behandling er påkrævet kan akut handling iværksættes uden informeret samtykke.

Dette gælder også for patienter, som ifølge psykiatriloven opfylder betingelser for frihedsberøvelse, og som modsætter sig behandling af en legemlig lidelse (jf. retningslinje 2.7.2 Frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien).

Varigt inhabile patienter:

De nærmeste pårørende kan give informeret samtykke til behandling. I de tilfælde, hvor patienten er under værgemål, der omfatter personlige forhold, herunder helbredsforhold, jf. værgemålslovens § 5, kan informeret samtykke gives af værgeren. For beskrivelse af andre situationer omkring denne patientgruppe f.eks. hvor der hverken er nærmeste pårørende eller værge, se Sundhedsloven, LOV nr. 546, kap 5, § 18, stk. 2-3.

Patienter, som er midlertidigt inhabile:

Samtykke kan ikke gives af pårørende på en vegne af en midlertidigt inhabil patient, medmindre der er øjeblikkeligt behandlingsbehov.

Patienter, som afslår behandling eller ønsker at afbryde behandling:

I tilfælde hvor en patient ikke giver samtykke til eller ønsker afbrydelse af en behandling, skal der informeres om mulige konsekvenser af valget. Hvis patienten ikke ønsker behandling, skal det endvidere vurderes om patienten evt. er omfattet af lov om tvang i psykiatrien.

Patienter, som ikke ønsker information:

Ønsker patienten ikke information, skal personalet respektere dette.

Patienter, som skal deltage i forskning:

Patienten informeres både skriftligt og mundtligt og giver skriftligt samtykke til at deltage i forsøget.

Patienter, som skal have foretaget kosmetisk operation:

Sundhedspersonen har udvidet og skærpet informationspligt vedrørende forventet resultat og komplikationer. Kosmetisk behandling må ikke foretages på patienter, der har frabedt sig information om behandlingen.

Patienter som vurderes uafvendeligt døende:

Beslutningen om behandlingsniveauet* for patienter, der efter lægeligt skøn er uafvendeligt døende, sker efter konference mellem relevante læger, sygeplejersker og pårørende samt patienten i de tilfælde, hvor patienten kan inddrages. Beslutningen og herunder grundlaget for beslutningen bliver herefter udførligt og på forståeligt dansk nedskrevet i patientens journal. Det vil også fremgå, hvilke pårørende der i givet fald har været inddraget i beslutningen. Der anvendes således ikke koder eller for andre uforståelige forkortelser i journalteksten. Når der i journalen er dokumenteret fyldestgørende for ovennævnte beslutninger, kan journalen efterfølgende på forsiden (når der er tale om papirjournal) eller f.eks. ud for en patients navn på en intern tavle være markeret med en kort angivelse af, at patienten eksempelvis ikke skal genoplives ved hjertestop.

Beslutning om behandlingsniveauet gælder den aktuelle indlæggelse og den aktuelle afdeling eller indtil situationen for patienten eventuelt ændres. Bliver patienten udskrevet, overflyttet og eventuelt på et senere tidspunkt genindlagt på den oprindelige afdeling, skal den tidligere truffede beslutning om behandlingsniveauet ikke gøres gældende.

Patienter, hvor genoplivning m.v. må anses som udsigtsløst:

Den konkrete aktuelle problemstilling drejer sig om den informationspligt m.v., der påhviler lægen i forbindelse med en beslutning om:

”Ingen genoplivning” eller lignende, f.eks. hvis det lægefagligt er vurderet, at der ikke er indikation for respiratorbehandling af en svært kronisk KOL-patient. Der er tale om patienter, der selv kan varetage deres interesser. Det er lægens pligt og patientens ret, at patienten medinddrages i behandlingsovervejelserne, og at behandlingsmulighederne bliver drøftet med patienten. Dette indebærer ikke, at en patient skal give informeret samtykke eller kan stille krav om, at en bestemt behandling, f.eks. genoplivning, skal iværksættes.

Beslutningskompetencen ligger hos den behandlingsansvarlige læge alene. Informationen skal gives hensynsfuldt og tilpasset den enkelte patient. Således kan det ofte være tilstrækkeligt at fortælle patienten, at der ikke er yderligere behandlingsmuligheder.

* Behandlingsniveauet:

Summen af de sundhedsfaglige indsatser, der er indikation for at udføre/tilbyde patienten.

Dokumentation

Det noteres i patientjournalen:

- Hvornår informationen blev givet og af hvem
- Patientens tilkendegivelse af samtykke
- Indikation for den planlagte behandling
- Hvilken information der er givet til patienten og evt. udleveret informationsmateriale
- Ønsker patienten ingen information, skal det noteres om patienten har givet accept af en påtænkt behandling.
- Er samtykke givet stiltiende, noteres dette
- Kalder patienten samtykke tilbage, noteres dette
- Hvis patienten ikke ønsker behandling, skal dette noteres i journalen med begrundelse

- Det skal noteres at patienten er indforstået med videregivelse af nødvendige oplysninger til andet sundhedspersonale.

Det noteres desuden i patientjournalen:

- Hvornår informationen blev givet og af hvem.
- Patientens tilkendegivelse af samtykke.
- Indikation for den planlagte behandling.
- Hvilken information der er givet til patienten og evt. udleveret informationsmateriale.
- Ønsker patienten ingen information, skal det noteres om patienten har givet accept af en påtænkt behandling.
- Er samtykke givet stiltiende, noteres dette.
- Kalder patienten samtykke tilbage, noteres dette.
- Hvis patienten ikke ønsker behandling, skal dette noteres i journalen med begrundelse.

Det skal noteres at patienten er indforstået med videregivelse af nødvendige til andet sundhedspersonale.

For yderligere information se desuden dokumentet [1.3.2 Patientjournal, regional retningslinje](#).

Ansvar

Ledelsen har ansvaret for, at retningslinjen er kendt og anvendt af medarbejderne.

Referencer

- Sundhedsloven. Lov nr. 546 af 24. juni 2005. Kap. 5 og KAP 9 (LBK 95 af 07.02.08)
- Psykiatriloven. Lov nr. 534 af 8. juni 2006
- Bekendtgørelse nr.665 af 14. september 1998 om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger mv.
- Vejledning nr. 161 af 9. september 1998 om information og samtykke og videregivelse af helbredsoplysninger mv.
- Bekendtgørelse nr. 1245 af 24. oktober 2007 om kosmetiske behandlinger.